

Nataliia Ivaniuk

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor at Department of Economic Theory
Ternopil National Economic University*

CROSS-BORDER COOPERATION AS A FORM OF DEVELOPMENT OF UKRAINE'S ECONOMIC RELATIONS AT THE REGIONAL LEVEL

Summary

The normative-legislative base and institutional support for the development of cross-border cooperation in Ukraine, which became the basis for intensifying the development of TCS, have been studied. Negative aspects of the adopted Law of Ukraine "On Cross-Border Cooperation" were identified. Characteristic features are substantiated and the basic principles of formation of Euroregions are considered, and also activity of all Euroregions created in Ukraine is analyzed. The main factors of development of the state policy of TCS, which are grouped by objective and subjective factors, are considered. Priority goals for the development of cross-border cooperation of border regions have been identified. The system of criteria for determining the level of development of cross-border cooperation, which includes economic, resource, organizational, scientific and technical, social and environmental criteria, is presented, and their main characteristics are given. The main factors hindering the development of cross-border cooperation in Ukraine have been identified.

Вступ

В останні роки виникла необхідність створення механізму регулювання міжрегіональних зв'язків, спрямованого передусім на стимулювання міжнаціонального спілкування, прикордонного співробітництва в економічній, науковій, культурній, освітній сферах та сприяння тим самим основному загальноєвропейському процесу.

Факторами, які сприяють економічній інтеграції, є адекватна політика і практична діяльність держави, напрям, зокрема, на лібералізацію торгівлі або режимів іноземного інвестування, дерегулювання фінансових ринків і заохочення

конкуренції на внутрішньому ринку, розвиток транспортної системи та системи зв'язку.

Ефективне входження національної економіки в сучасну світогосподарську систему вимагає структурної перебудови господарства країни та його галузей, трансформації зовнішньої торгівлі, розвитку експортного потенціалу. Розвиток взаємовигідного співробітництва з усіма центрами світової цивілізації відповідає інтересам України.

Торгові потоки і прямі іноземні інвестиції між країнами із спільними кордонами являють собою міцний важіль економічного розвитку і зростання взаємопроникнення економік, допомагають компаніям досягти більшої ефективності підприємницької діяльності за рахунок спеціалізації, зростання масштабів виробництва і встановлення довгострокових зв'язків. Водночас регіональна інтеграція допомагає країнам влитися у світову економіку.

Розділ 1. Законодавче та інституційне забезпечення транскордонного співробітництва в Україні

Впродовж останніх років Україна стала активним учасником європейських інтеграційних процесів, що не в останню чергу зумовлюється існуванням спільних кордонів із країнами, які вже є членами Європейського Союзу. У сучасних соціополітичних та економічних умовах найбільш ефективним шляхом вирішення спільних проблем розвитку та поглиблення взаємовигідних контактів між населенням сусідніх країн є транскордонне (прикордонне) співробітництво.

Протягом значного періоду в Україні вживався термін «прикордонне співробітництво», і лише в останні десять років став уживатися термін

«транскордонне співробітництво», тому доцільно буде визначитися із цими термінами.

Термін «*прикордонне співробітництво*» почав уживатися у 70-х роках ХХ ст. для означення культурних відносин та політичних акцій між сусідніми регіонами по обидві сторони кордону та для означення прикордонної торгівлі, що отримала розвиток у 1973–1975 рр. на основі безпосередніх угод між обласними спілками споживчої кооперації України та кооперативними організаціями Угорщини,

Чехословаччини, Польщі та Румунії, а з 1980 р. і між органами державної торгівлі прикордонних областей цих країн [1].

Прикордонне співробітництво є системою економічних, соціальних, науково-культурних, природно-кліматичних та інших зв'язків, що реалізуються у виробничій та невиробничій сферах на регіональному та місцевому рівнях, у межах прикордонного регіону для реалізації загальних інтересів органів місцевого самоврядування.

Під *прикордонним регіоном* розуміють визначену територію, що характеризується наявністю схожих природно-кліматичних умов і охоплює прикордонні регіони двох чи декількох держав, що мають загальні кордони, тобто географічний простір, до якого можна віднести, наприклад, Придунайський регіон (Придунав'я) [2].

Розділ 2. Єврорегіони як основна організаційна форма транскордонного співробітництва

Початковий етап розвитку транскордонного співробітництва в Україні на західному кордоні майже одразу перейшов до вищої організаційної форми – єврорегіонів. Цьому дали поштовх, по-перше, процес розширення ЄС і об'єктивна необхідність урахувати регіональну політику ЄС (західні прикордонні області України також є об'єктом останньої) та, по-друге, пошук оптимальної стратегії розвитку відносин із найближчими сусідами – країнами – членами СНД – Росією і Білорусією (з якими Україну об'єднують міцні економічні й історичні зв'язки).

Єврорегіон – це форма транскордонного співробітництва між територіальними громадами або місцевими органами влади прикордонних регіонів двох чи більше держав, що мають загальні кордони. Його утворення спрямоване на координацію взаємних зусиль і здійснення ними узгоджених дій у різних сферах діяльності щодо національного законодавства і норм міжнародного права для вирішення загальних проблем в інтересах людей, що населяють його територію по обидві сторони державного кордону [30, с. 151].

Формування єврорегіонів передбачає також можливість створення організаційної структури та системи фінансування у формі міжнародних

міжрегіональних асоціацій, об'єднань, консорціумів тощо згідно з чинним законодавством України.

Розділ 3. Перспективні напрями державної політики щодо розвитку транскордонного співробітництва

Серед багатьох факторів, що обмежують повноцінне використання можливостей трансграничного співробітництва для вирішення проблемних питань регіонального розвитку в Україні, можна виділити: по-перше, відсутність цілісної концепції державної політики регіонального розвитку країни, а по-друге, переважне сприйняття на рівні центральних, регіональних і місцевих органів виконавчої влади країни трансграничного співробітництва як галузі зовнішньоекономічної діяльності і недооцінка його ролі в територіальному просторовому розвитку. Крім того, Україна порівняно з країнами Центральної і Східної Європи має обмежений доступ до програм та ініціатив ЄС. Це одне з проблемних питань, що потребує спільного вирішення на рівні уряду України і європейських інститутів, зокрема Європейської Комісії.

Тому динамічний розвиток процесу транскордонного співробітництва повинен бути однією із суттєвих особливостей сучасного етапу міжнародних відносин та набути нового звучання в контексті посилення глобалізації та регіоналізації світового простору. Саме тому транскордонне співробітництво є в Україні одним із найважливіших пріоритетів її державної зовнішньої політики.

Висновки

Для забезпечення сталого економічного розвитку країни необхідно мати чітку і виважену стратегію її соціально-економічного розвитку, дієвий набір інструментів реалізації такої стратегії (відповідний економіко-організаційний механізм) та висококваліфікований менеджмент. Одним з елементів згаданої вище стратегії може стати транскордонне співробітництво.

Метою ТКС є розвиток соціально-економічних, науково-технічних, культурних зв'язків і добросусідських відносин між органами місцевого самоврядування або місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами або органами влади сусідніх держав.

Список використаних джерел:

1. Teo K. Application of least-squares boundary residual method to the analysis dielectric rod. *IEEE Trans.* 1995. V. MTT.38. №8. P. 1092-1095.
2. Корінев В.Л. Цінова політика підприємства: монографія. Київ : КНЕУ, 2001. С. 60–79.
3. Шумська С.С. Інструмент виробничої функції в дослідженні української економіки. *Економіка та прогнозування*. 2007. № 4. С. 104–123.

References:

1. Teo K. (1995) Application of least-squares boundary residual method to the analysis dielectric rod. *IEEE Trans.* V. MTT. 38. no. 8, pp. 1092-1095.
2. Koriniev V. L. (2001) Tsinova polityka pidpriemstva [Price policy of the enterprise]. Kyiv: KNEU, pp. 60–79. (in Ukrainian)
3. Shumska S.S. (2007) Instrument virobничoi funktsii v doslidzhenni ukrayns'koi ekonomiki [The tool of the production function in the study of the Ukrainian economy]. *Ekonomika ta prognozuvannya*, no 4, pp. 104–123.